

DE GROOTE SOCIETEIT

1763 - 1993

Bevordering en veraangenaming van gezellig verkeer

Beschrijving van 230 jaar geschiedenis

DE GROOTE SOCIETEIT

Arnhem 1763 - 1993

door

Drs. J. Schep

Het schilderij 'De hoge hoed' van Lucie van Dam van Isselt werd in de zomer van 1925 geschilderd. De krant 'Het Vaderland' van 23 augustus 1925 beschrijft het atelier van de kunstenaressen en de schrijver ziet er 'op een groot doek: een tafel, waarop een hoge hoed, een paar wit glacé handschoenen, een stok, veroveringsgeschut van een boulevardier'.

Het schilderij 'De hoge hoed' werd op 4 februari 1976 door de bouwcommissie - bestaande uit de heren dr. J.C.J. Burkens, drs. H.G. Krol, ir. J.D. Schoute, ir. W. Verboon en H.M.J. Weve - aan de directie aangeboden. Gelijkzeitig werd het nieuwe sociëteitsgebouw ter beschikking van de leden gesteld.

(Foto Willem Bech, Arnhem)

TEN GELEIDE

Het is een dankbare taak ter gelegenheid van een uitgave als de voorliggende een enkel woord ter begeleiding bij te voegen.

Een 230-jarig jubileum, enkele jaren geleden nog niet te verwachten, is door een herbezinning met betrekking tot het verleden mogelijk gebleken. Daarmee heeft De Grootte Sociëteit te Arnhem een zodanige respectabele leeftijd bereikt, dat daaraan niet voorbij mag worden gegaan.

Meerdere (feestelijke) activiteiten vinden dan ook in de loop van 1993 plaats of hebben plaatsgevonden.

Naar de mening van de directie is daarbij zeker niet de minste de verschijning van deze geschiedschrijving. Op geheel eigen wijze heeft ons lid, de heer drs. J. Schep, daaraan vorm gegeven. Zonder aan de bijdragen en inspanningen van anderen - en die waren er vele - tekort te willen doen, past het op deze plaats hem daarvoor dank te zeggen.

Wij hopen, dat u bij het lezen - en het is zeker de moeite waard daarvoor enige tijd uit te trekken - vele genoeglijke momenten zult ervaren.

Niet alleen omzien om met waardering en genoeg een verjaardag te vieren. De blik zal tevens op de toekomst gericht moeten zijn. De Grootte Sociëteit heeft een zodanige plaats in de Arnhemse gemeenschap, dat deze niet (meer) is weg te denken. Met behoud van zekere waarden en normen dienen wij ons open te stellen voor nieuwe ontwikkelingen, welke passend ingevoerd kunnen en dienen te worden.

Hierbij is de verwachting van de directie dat onze vereniging een zodanige aantrekkingskracht zal blijken te hebben, dat er ook in de toekomst voor velen sprake zal zijn van een ontmoetingsplek in vriendenkring.

K.H.A. Zieleman, RA
President-directeur van
De Grootte Sociëteit te Arnhem

VERANTWOORDING

Op vrijdag 20 april 1990 werd het voorstel tot wijziging der statuten met betrekking tot het oprichtingsjaar van De Groote Sociëteit, namelijk 1763 in plaats van 1809, door de ledenvergadering aangenomen. Door 46 jaar bij de leeftijd van De Groote Sociëteit op te tellen was het 225-jarig bestaan al gepasseerd, zodat werd besloten het 230-jarig bestaan, dus 1993, als lustrumjaar te vieren.

Naast de instelling van een lustrumcommissie - die de nodige activiteiten moest organiseren - gingen de gedachten van de directie uit naar een jubileum-boek, inhoudende een beschrijving van 230 jaar geschiedenis van De Groote Sociëteit. Aan de oproep voor een scribent werd mijnerzijds gehoor gegeven, wat na overleg resulteerde in een 12 bladzijden omvattende opzet voor een beschrijving van deze geschiedenis. Hiermede werd het vertrouwen van de directie gewonnen, dat wil zeggen men deelde mijn gedachten inzake de opzet en uitwerking van het project, waarbij in principe de hoofdstuk-indeling van te voren vast stond. Een en ander was noodzakelijk voor het archiefonderzoek, waarbij het materiaal direct per hoofdstuk gerubriceerd kon worden.

In oktober 1991 daarop installeerde de directie een werkgroep, die zich ten doel zou stellen de geschiedenis van De Groote Sociëteit vanaf 1763 tot heden te beschrijven. Deze werkgroep onder leiding van ondergetekende, bestond verder uit de heren dr. A.J.W. van Doorn en R.B. te Slaa namens de directie.

Een tijdspanne van een kleine twee jaar is nodig geweest om met steun van de overige leden van de werkgroep, een archiefonderzoek af te ronden en een tekst op te stellen. Dit laatste was een eenzame, maar tevens een boeiende bezigheid.

Gekozen is voor een chronologische indeling, zodat de beschrijving tevens als 'naslagwerk' kan fungeren. Door de jaartallen in de marge te plaatsen, is de

toegankelijkheid tot de onderscheiden hoofdstukken verhoogd. Voorts biedt deze opzet de mogelijkheid om een bepaalde periode snel in de verschillende hoofdstukken terug te vinden.

Ieder hoofdstuk kreeg een ondertitel mee. Sommige met een vraagteken, andere met een uitroepteken. Deze laatste vormen meer een conclusie, vandaar dat aan het einde van het hoofdstuk hierop in de meeste gevallen wordt teruggekomen.

De veronderstelling dat dan bij de vraagtekens de conclusie aan de lezer wordt overgelaten is niet juist. Mocht aan het begin van het hoofdstuk nog geen duidelijkheid hieromtrent zijn, aan het einde kan het vraagteken meestal worden ingewisseld voor een uitroepteken.

In dit historisch overzicht wordt in hoofdstuk I, II en IV gebruik gemaakt van noten. Toen bleek, dat de weergave van de noten aan de onderzijde op de bladzijden voor de tekstverwerkende apparatuur moeilijkheden opleverde, is op dat moment gekozen om de noten achterin te plaatsen. Aangezien dit voor de lezer enigszins problematisch is, is om deze reden van het gebruik van noten in de overige hoofdstukken afgezien. Wel is achterin een overzicht opgenomen van de geraadpleegde literatuur.

Wanneer een hoofdstuk in concept gereed was, werd dit ter lezing gegeven aan enkele belangstellende leden. Met name dienen te worden genoemd de heren dr. J.J. Aukema en N.J.J. Greter. Voor de waardevolle aanvullingen en de nuttige correcties mijn bijzondere dank.

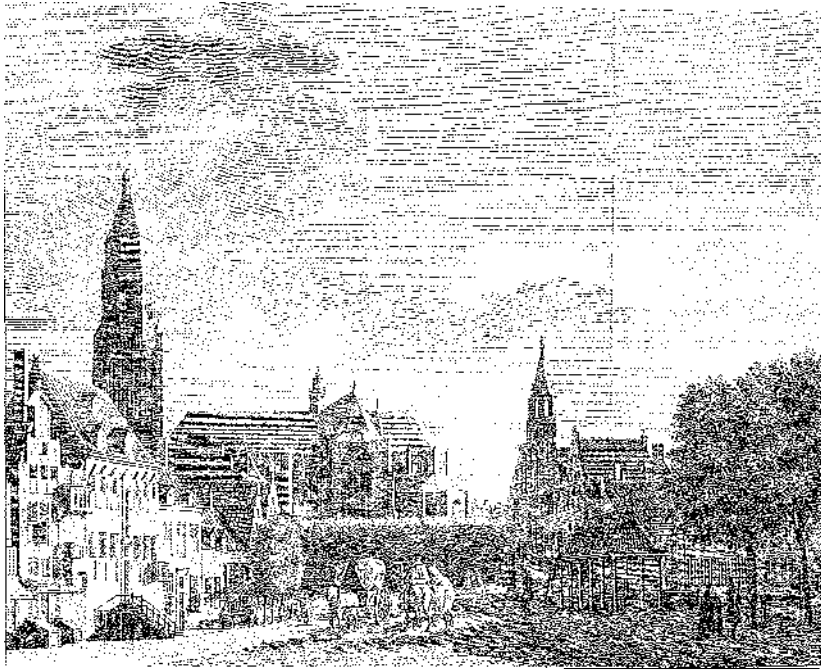
Ook dank aan de dames Myrna Deters en Lia Blom - door de directie van Coopers & Lybrand daartoe in de gelegenheid gesteld - die hebben zorggedragen voor het overzetten van de hoofdstukken op tekstverwerkende apparatuur.

Mijn naspeuringen hebben niet geleid tot het directe bewijs dat De Grootte Sociëteit op 1 april 1763 is opgericht. Anderzijds is door de bewezen sluiting van de sociëteit tijdens de Franse bezetting de mate van waarschijnlijkheid omtrent het oprichtingsjaar aanmerkelijk vergroot.

Oorzaak en gevolg sluiten beter op elkaar aan, zeker nu financieel wanbeleid uitgeschakeld mag worden.

Tenslotte mag gesteld worden dat er veelvuldig en dankbaar gebruik is gemaakt van datgene dat mijn voorgangers, de heren mr. A.P. van Schilfgaarde en ir. B. Polderman, reeds hadden onderzocht en verwoord.

Drs. J. Schep

*De Grote Markt, Prinsenhof, Stadhuis en Eusebiuskerk te Arnhem omstreeks
1750.*

(Naar C. Pronk door J. C. Philips; Arnhem, Gemeentemuseum)